

Saksbehandlar:
Ingunn Bekken Sjøholm (M&R)

VR-sak 29/18: Regionreformen/oppgåvemeldinga – uttale til Stortinget frå Vestlandsrådet

Innleiing

Fylkeskommunane har dei seinare åra fått tilført fleire nye oppgåver, ikkje minst gjeld det på samferdselssektoren. I samband med regionreformen har det vore eit sentralt tema i debatten kva ytterlegare oppgåver dei nye regionane skal få. Oppgåvemeldinga er nettopp lagt fram, og innhaldet i denne meldinga er nærare kommentert i saka nedanfor, som er ein kopi av utgreiinga som er laga til politiske organ i Møre og Romsdal fylkeskommune.

«Bakgrunn

Den 19. oktober la regjeringa fram stortingsmeldinga om oppgåver til dei nye regionane. Pressemelding og dokument i saka finn de på regjeringa si nettside:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/styrker-fylkeskommunene-ved-a-flytte-oppgaver/id2616227/>

Følgjande oppgåver blir føreslått:

«Næringsutvikling og næringsrettet forskning

Oppdragsgiveransvaret for næringspolitiske virkemidler som i dag forvaltes av Innovasjon Norge (deler av etablerertilskudd knyttet til gruppe 1, mentorprogram og bedriftsnettverk) og Siva (næringshageprogrammet og inkubatorprogrammet). Det skal også utredes om reiselivssatsingen som i dag forvaltes av Innovasjon Norge skal overføres til fylkeskommunene.

Den helhetlige gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet kan bidra til at ytterligere oppgaver som kan styrke fylkeskommunens rolle som næringspolitisk aktør flyttes til fylkeskommunene. Det skal særlig ses på utflytting av oppdragsgiveransvaret for virkemidler knyttet til småbedrifter og lokale/regionale formål.

Utrede om det er behov for endringer i organisasjons- og tilknytningsformen for de nasjonale virkemiddelaktørene, herunder SIVA og Innovasjon Norge.

Det er en målsetting å styrke de regionale forskningsfondene, RFF. Størrelsen av andelen RFF skal styrkes med, avklares etter en gjennomgang av de ulike nasjonale næringsrettede virkemidlene.

Styrke fylkeskommunenes rolle i å mobilisere og kvalifisere næringslivet til å investere mer i FoU, blant annet ved å vurdere FORREGION, RFF, ordningene med Nærings-ph.d, MABIT-ordningen og mobilisering til Skattefunnordningen.

Landbruk

Forvaltning av tilskudd til utrednings- og tilretteleggingstiltak i landbruket som i dag gjøres av fylkesmannen

Forvaltning av tilskudd til kystskogbruk som i dag gjøres av Landbruksdirektoratet

Ansvar for å utarbeide regionalt næringsprogram som i dag gjøres av fylkesmannen

Samferdsel

Ansvar for de statlige fiskerihavnene som i dag ligger hos Kystverket

Kjøp av innenlandske flyruter som i dag gjøres av Samferdselsdepartementet

Tilskudd til ikke-statlige lufthavner som i dag forvaltes av Samferdselsdepartementet

Det tas sikte på å overføre støtteordningen for bredbåndsutbygging som i dag forvaltes av Nkom. Nkoms faglige rolle knyttet til tilskuddsordningen vurderes.

Den statlige tilskuddsordningen for utvidet TT-tilbud innlemmes, ansvaret overføres etter at ordningen har blitt finansiert som en nasjonal ordning.

Tilskudd til skredsikring av fylkesveger innlemmes i 2020.

Tilskuddet til gang- og sykkelveger langs fylkeskommunalt og kommunalt vegnett innlemmes i 2020.

Tilskudd til fiskerihavneanlegg innlemmes i 2020.

Fylkesdelen av sams vegadministrasjon.

Koordinering av kollektivtrafikken mellom fylke og stat utvides for å bidra til at begge parter når målsettingene innenfor kollektivområdet. Dagens samarbeidsavtaler mellom Jernbanedirektoratet og fylkeskommunen utvides til også å omfatte ruteendringsprosesser, herunder når og hvordan prosessen skal være, fylkeskommunen tar ansvar for dialogen med kommunene, produksjon av transporttjenester, utforming av krav til hele eller deler av tilbudet, byvekstavnale, avtale for øvrige deler av fylkene, samspillet mellom buss- og togtilbud og forpliktende samarbeide om ruteinformasjon.

Kompetanse og integrering

Utvidet ansvar for regional kompetansepolitikk.

Tydeliggjøre fylkeskommunens rolle i kompetansereformen.

Tilskudd til karriereveiledning som i dag forvaltes av Kompetanse Norge.

Utrede en endring av tilskudd til studieforbund, der deler av tilskuddene kan utbetales av fylkeskommunene.

Utrede om fylkeskommunene bør få en større rolle i samordningen av kompetansepolitikken for å bidra til økt sysselsetting og lavere ledighet.

Arbeidsmarkedstiltaket bedriftsintern opplæring (BIO) som i dag forvaltes av Arbeids- og velferdsetaten.

Utrede om ansvaret for opplæringstiltakene som forvaltes av Arbeids- og velferdsetaten arbeidsmarkedsopplæring bør ses i sammenheng med fylkeskommunens ansvar for opplæring og grunnleggende kompetanseutvikling.

Tilskudd til etablereropplæring som i dag forvaltes av IMDi.

Tilskudd til mentor- og traineeordninger som i dag forvaltes av IMDi.

Tilskudd til jobbsjansen del B.

I arbeidet med integreringsstrategien vurderes det om ytterligere oppgaver kan overføres til fylkeskommunene.

Minoritetsrådgiverordningen vurderes overført etter at ordningen er videreutviklet og styrket

Fylkeskommunene skal utarbeide planer som også omfatter tiltak for å kvalifisere flyktninger og innvandrere til å møte regionale arbeidsmarkedsbehov

Utvidet ansvar for forsterket grunnopplæring til ungdom som mangler dette, slik at flere får reell mulighet for å gjennomføre videregående opplæring

Det skal utredes hvordan ressurser og kompetanse overføres fra staten til fylkene, slik at fylkene kan få ansvaret for bosetting internt i regionene og annen regional samordning av integreringspolitikken, innenfor rammen av nasjonal politikk. De nasjonale oppgavene som er lagt til regionskontorer skal bli værende i IMDi. IMDi beholder et nasjonalt ansvar for bosetting, sammen med ordningen med et bosettingsutvalg med representanter for kommune og stat. IMDi opprettholdes også som et nasjonalt fagorgan for integreringsområdet.

Kultur

Hagen-utvalgets forslag vurderes i den kommende kulturmeldingen. Et større fylkeskommunalt ansvar for kulturoppgaver varsles i denne meldingen.

Folkehelse

Tilskudd til friskliv, mestring og læring.

Tilskudd til tverrfaglig innsats på rusfeltet.

Midler i program for folkehelsearbeid som i dag forvaltes av Helsedirektoratet innlemmes i rammetilskuddet til fylkeskommunene etter programperioden.

Barnevern

Det utredes om en overføring av Bufetats oppgaver i barnevernet til fylkeskommunene vil gi et styrket tilbud til utsatte barn og familier. Målet er en styrking av innsatsen overfor barn som trenger disse tjenestene. Særlig skal det legges vekt på mulighetene for tidlig inngripen fra et bredt spekter av tjenester og på god tilgang i alle deler av landet til spesialiserte tilbud for dem med de mest komplekse behovene.

Klima og miljø

Alle oppgaver hos fylkesmannen som innebærer politisk skjønn innenfor artsforvaltning, utenom truede arter og verneområdeforvaltning, er overført til fylkeskommunen.

Vannressursforvaltningen overføres ikke fra fylkeskommunen til staten.

Oppgaver knyttet til statlige sikrede friluftsområde som i dag utføres av fylkesmannen, samt deler av Miljødirektoratets forvaltningsansvar for de statlig sikrede friluftsområdene.

Oppgaver knyttet til Skjærgårdstjenesten som i dag utføres av fylkesmannen.

Oppgaver på kulturminneområdet som i dag utføres av Riksantikvaren. Deler av tilskuddsordninger til formål som inngår i ev. nye bevaringsprogrammer kan overføres etter inneværende programperiode som løper til 1.1.2020.

NVE skal konsultere fylkeskommunene og vektlegge fylkeskommunal planlegging i konsesjonsbehandlingen til utbygging av vannkraft på 1-10 MW og vindkraft over 1 MW/5 turbiner.

I tillegg er Kommunal- og moderniseringsdepartementet i gang med å styrke den regionale planleggingen. Fylkeskommunene skal involveres i utarbeidelsen av samfunns mål for KVVU-arbeidet i store statlige infrastrukturprosjekter.»

På nettsida <https://mrfylke.no/Tenesteomraade/Plan-og-analyse/Regionreform> vil det i løpet av veke 44 bli lagt ut ei oversikt som viser kva av oppgåvene som fylkestinget tilrådde i april (sak T-11/18) som no er med i oppgåvemeldinga.

Tilråding:

Fylkesrådmannen rår Vestlandsrådet til å fatte følgande vedtak:

1. Vestlandsrådet meiner meldinga til Stortinget om nye oppgåver til regionane er ein god start på arbeidet med å styrke fylkeskommunane som samfunnsutviklarar, og er ei anerkjening av fylkeskommunane sin kompetanse og moglegheiter som samfunnsutviklar. Fylkeskommunane får med dette forslaget eit meir heilskapleg regionalt ansvar innan samferdsel, kompetanse, næringsutvikling, landbruk, forskning, kulturminner og folkehelse. Dei nye oppgåvene passer godt inn i den oppgåveportofølgja fylkeskommunane allereie har.
2. Vestlandsrådet er spesielt positive til forslaga som ligg inne for å styrke fylkeskommunane som kompetansepolitisk aktør. Her har vi gode føresetnader for å ta ei koordinerande rolle og gi dette viktige samfunnsoppdraget både retning og relevans. Det ligg ein meirverdi i å knytte kompetansepolitikken nærmare ansvaret for vidaregåande skole, fagskolar, forskning, nærings- og innovasjonspolitikken. Vestlandsrådet vil i den samanheng understreke behovet for at styrings- og finansieringssystemet av universiteta og høgskolane blir innretta slik at det blir lønsamt for dei delta i det regionale samarbeidet.
3. Vestlandsrådet oppfattar at regjeringa følger opp ekspertutvalet si tilråding om betre heilskapleg regional styring, der statelege sektormyndigheiter må vere lydhøre for dei regionale folkevalte sine prioriteringar. Det blir svært viktig at denne intensjonen også blir tillagt stor vekt når fleire oppgåver skal avklarast i eigne utgreiingar.
4. Ei lang rekke oppgåver er føreslått vurdert eller utgreia i eigne prosessar. Dette er ikkje i samsvar med bestillinga frå Stortinget om ei samla behandling. Det blir svært viktig at representantar frå fylkeskommunane blir invitert inn i arbeidet med desse vurderingane og at dette ikkje blir overlate til kvar enkelt sektor å styre. Det blir også svært viktig at desse utgreiingsprosessane blir prioritert og går så raskt som mogleg slik at fylkeskommunane kan ta omsyn til dette i sitt arbeid med å rigge sine organisasjonar for nye oppgåver frå 2020.
5. Vestlandsrådet vil understreke at regionreforma må bidra til at rolle- og ansvarsfordelinga blir tydeleg og gir moglegheit for effektivitet i forvaltninga. Nye oppgåver må ikkje føre til dobbel kompetanse eller dobbel behandling. Meldinga har i så måte nokre manglar når det gjeld oppgåver innan klima og miljø, planrettleiing av kommunane, friluftsliv og næringsutvikling.
6. Når det gjeld næringsutvikling vil Vestlandsrådet påpeike at oppgåvemeldinga ikkje er i tråd med Stortinget sitt anmodningsvedtak 841, Innst. 385S (2016-2017) som seier at «Fylkeskommunen skal styrkes som næringspolitisk aktør ved at det skal flyttes oppgaver.». I oppgåvemelding er dette endra til «Oppdragsgiveransvaret for næringshageprogrammet, inkubatorprogrammet, mentorprogram, bedriftsnettverk, samt deler av etablerertilskuddet vil overføres fra staten til fylkeskommunene». For fylkeskommunane er det svært viktig at vi får oppgåvene og ikkje berre oppdragsgivaransvaret. Går dette igjennom, vil det innebære at fylkeskommunen sitt handlingsrom faktisk bli redusert. Omgrepet «oppdragsgivaransvar» blir også vist til i vurderingane av fleire av dei næringsretta virkemidla. Vestlandsrådet understrekar betydninga av at fylkeskommunane får oppgåveansvaret og ressursane knytt til desse.
7. Vestlandsrådet er positive til overføringa av oppgåver på kulturminnefeltet, og meiner dette vil tydeleggjere forvaltningsnivåa sine roller. Det er viktig at det også følgjer verkemidla med overføringa av oppgåvene. Gjennom ei brei oppgåveportefølje har fylkeskommunane både erfaring og føresetnader for å vurdere ulike samfunnsomsyn mot kvarandre. Dei nye oppgåvene vil auke vårt ansvar for å prioritere og ta ivare viktige

lokale, regionale og nasjonale kulturminne.

8. Når det kjem til konkrete forslag til nye oppgåver viser Vestlandsrådet til tidlegare uttalar frå den enkelte fylkeskommune der vi støtta tilrådingane frå ekspertutvalet.
9. Fylkeskommunane i Vestlandsrådet er klare til å ta på seg nye oppgåver, vi har fagkompetanse, lokalkunnskap og nettverk til å handtere dei. Det er likevel svært viktig at det følgjer ressursar med dei nye oppgåvene slik at vi ikkje må redusere eksisterande tenestetilbod for å kunne løyse dei. Vi er særleg skeptiske til finansieringa av oppgåva med dei statlege fiskerihamnene, der fylkeskommunane igjen står i fare for å overta statleg infrastruktur med betydeleg vedlikehaldsetterslep.
10. Gitt den positive intensjonen i oppgåvemeldinga om å styrke fylkeskommunane som samfunnsutviklarar, er Vestlandsrådet forundra og skuffa over regjeringa sitt forslag til statsbudsjett. Harde kutt i dei regionale utviklingsmidlane, reduksjon i tildeling til dei regionale forskingsfonda og reduksjon i midlar til breibandsutvikling vil ha stikk motsett verknad.

Ottar Brage Guttelvik
fylkesrådmann

Vedlegg

Fakta om oppgaver i nye regioner

- Nordområdene: Finnmark og Troms får større ansvar og en mer sentral rolle i utforming og gjennomføring av nordområdepolitikken.
 - Integrering: Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI) beholdes som nasjonalt kompetansesenter på integrering, men flere av oppgavene overføres til fylkene. Dette gjelder særlig ansvar for å kvalifisere innvandrere til å møte regionale arbeidsmarkedsbehov.
 - Kompetanse Norge opprettholdes som direktorat, men flere oppgaver overføres til regionalt folkevalgt nivå.
 - Deler av Innovasjon Norges virkemiddelapparat blir tilført fylkene.
 - Alle oppgaver i dagens fylkesmannsembete innenfor artsforvaltning, utenom truede arter og verneområdeforvaltning, overføres til fylkeskommunen.
 - Administrasjonen av fylkesveinettet overføres fra Statens vegvesen til fylkene (allerede vedtatt av Stortinget).
 - Forvaltning av tilskudd til utrednings- og tilretteleggingstiltak i landbruket overføres fra stat til fylkeskommune.
 - Fylkeskommunen styrkes som næringspolitisk aktør ved at det flyttes oppgaver fra SIVA og Innovasjon Norge til fylkeskommunene.
 - Ikke-statlige flyplasser: Tilskuddene overføres fra staten til fylkenes rammetilskudd.'
 - Innkjøp av innenlandske flyruter flyttes fra stat til fylker
 - Utvikling av fiskehavner: Ansvaret flyttes fra stat til fylker
 - Tilrettelegging av bredbåndsutbygging overtas av fylkene
 - Drosjeløyveordningen skal bli et regionalt ansvar
 - Forvaltning av utrednings- og tilretteleggingsvedtak, samt ansvar for kystskogbruk og satsing på «økologiske foregangsfylker», overføres fra Fylkesmannen til fylkene.
-
- Naturvernoppgaver overføres fra staten til fylkene, bl.a. vern av matjord, nasjonale kulturminner.
 - Dagens regionale kulturminneforvaltning vil få tilført flere oppgaver som i dag sorterer under Riksantikvaren.
 - Det tas sikte på å innlemme de regionale utviklingsmidlene helt eller delvis i inntektssystemet fra 2020
 - Den statlige tilskuddsordningen for utvidet TT-tilbud innlemmes i rammen til fylkeskommunen, men ikke før ordningen er blitt finansiert som nasjonal ordning.
 - Tilskudd til friskliv, mestring og læring samt tilskudd til tverrfaglig innsats på rusfeltet og midler i program for folkehelsearbeid overføres fra staten til fylkeskommunene.

Skal utredes:

- Kulturinstitusjoner. Det varsles et større fylkeskommunalt ansvar for kulturoppgaver, men det er ikke tatt endelig stilling f.eks. hvilke institusjoner som i dag er statlig finansiert, som eventuelt skal overføres til fylkene. Hagen-utvalgets forslag om dette skal vurderes i den kommende kulturmeldingen.
- Barnevernet skal fortsatt være statlig, gjennom Bufetat, men det skal utredes videre om også barnevernet kan forvaltes av fylkeskommunen.
- Ordningen med Regionale forskningsfond skal utredes med sikte på at fylkene skal overta ansvar og finansiering av dette.
- I avtalen fremgår det at det er viktig at regionreformen på sikt skal gi stordriftsfordeler og mer effektiv ressursbruk. Men fylkene skal sikres tilstrekkelig finansiering til å håndtere sammenslåingsprosessen.

Kilde: NTB